

Úvod do interpretace pro průvodce

Michal Medek
michal.medek@dobrainterpretace.cz

Výhradní zodpovědnost za obsah této publikace nesou její autoři a nedá se stotožnit s oficiálním stanoviskem Evropské unie

interreg

Společnost Evropské unie

FOND MALÝCH PROJEKTŮ

ER BBK

Evropská banka pro obnovu a rozvoj

Výzkum, vzdělávání, realizace

Publikace

Proč interpretace

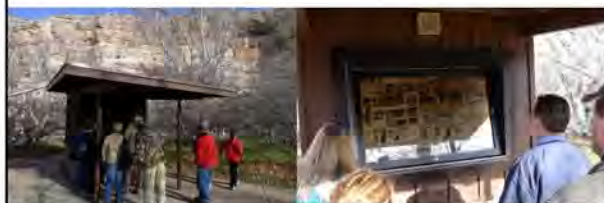
Historie metodiky interpretace

- National Park Service Mission 66
- 1955-1966
- Freeman Tilden

Tildenovy principy

1. Každá interpretace, která nevztahuje prezentované k návštěvníkovi, jeho osobnosti nebo životní zkušenosti, bude jalová.

Tildenovy principy

2. Interpretace není poskytování informací. Jakkoliv každá interpretace obsahuje informace, není pouhým sdělováním, ale odhalováním hlubšího smyslu a souvislostí.

“... it should also be acknowledged that once a certain idea of landscape, a myth, a vision, establishes itself in an actual place, it has a peculiar way of muddling categories, of making metaphors more real than their referents; of becoming, in fact, part of the scenery.”

Shama 1996, Landscape and Memory

Tildenovy principy

3. Interpretace je umění, které kombinuje řadu dalších oborů – čerpá například z architektury, historických nebo přírodních věd. A každému umění je možné se do jisté míry naučit.

Tildenovy principy

4. Hlavním cílem interpretace není poučovat, ale provokovat k přemýšlení.

○ *Výchova je proces záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince.* (Pelikán, 1995)

Tildenovy principy

5. Interpretace by měla představovat spíše celek než jednotlivosti. Stejně tak by se měla vztahovat ke všem částem osobnosti návštěvníka.

Tildenovy principy

6. Interpretace zaměřená na děti (přibližně do 12 let věku) není pouhým zjednodušením interpretace pro dospělé. Řídí se od základů jinými zásadami.

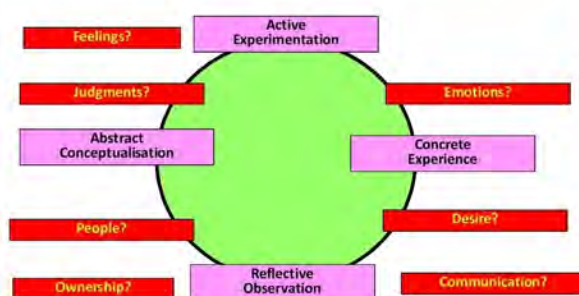

Tilden neznal vývojovou ψ

- Okolo 6 – schopnost konkrétních logických operací (Piaget), 1. strukturní metamorfóza
- Okolo 12 – schopnost formálních logických operací (Piaget), 2. strukturní metamorfóza (Čížková)
- Lev Vygotskij:
Zóna nejbližšího vývoje => důležitost sociální interakce v procesu učení

Phil Race – emoce v učení

Co je interpretace

Freeman Tilden, 1957

- Interpretace je vzdělávací aktivita, jejímž cílem je odhalit hlubší smysl a vztahy s pomocí původních objektů, přímé zkušenosti a ilustrativních prostředků.
- ... zjevuje návštěvníkům něčeho z krásy, zázraků, inspirace a duchovních zážitků, které leží za tím, co návštěvník vnímá svými smysly.

Don Aldridge, 1975:

- umění vysvětlit význam místa veřejnosti, která ho navštěvuje, za účelem zdůraznění ochrany.

Co je interpretace

Society for the Interpretation of Britain's Heritage:

- „is the process of explaining to people the significance of the place or object they have come to see, so that they enjoy their visit more, understand their heritage and environment better, and develop a more caring attitude to conservation.“

National Association for Interpretation (USA, 2021):

- Interpretation is a purposeful approach to communication that facilitates meaningful, relevant, and inclusive experiences that deepen understanding, broaden perspectives and inspire engagement with the world around us.

UNESCO WHIPIC (2023)

- Heritage interpretation is a meaning-making process through communication, participation and experience.

Co není interpretace: infotainment

Co není interpretace: edutainment

Specifika interpretace

Pracuje v oblasti informálního vzdělávání

- dobrovolná participace účastníků na vzdělávání,
- rozdílná úroveň znalostí a zkušeností účastníků,
- účastníci rychle přesunují svůj zájem jinam,
- vysoce konkurenční prostředí zábavy pro volný čas,
- není infotainment ani edutainment, má jasně vymezenou misi (propojení s přírodním a kulturním dědictvím).

Informální prostředí

Carl Atkinson: při vzdělávání v informálním prostředí musíme počítat s tím, že účastníci jsou:

- Nesoustředění
- Snaží se vyhnout nudě
- Hledají podněty a překvapení
- Nejprve věnují pozornost vzhledu a až sekundárně obsahu
- Líní (nechtějí investovat mnoho energie např. do čtení), pokud pro ně přemýšlení není podnětné, snaží se mu vyhnout

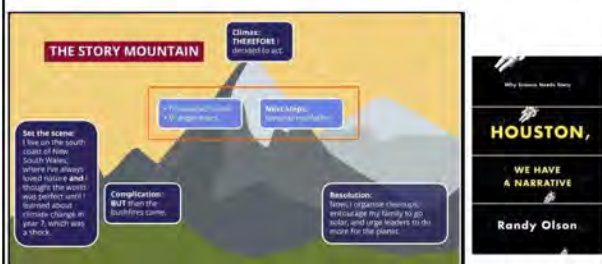

Rozšíření principů – Beck & Cable

- Prezentace interpretace je uměním, měla by být představována formou **příběhů**, které informují, baví a pozvedávají.
- Cílem interpretačního příběhu je **inspirovat** a provokovat lidi k rozšiřování svých obzorů.
- **Technologie** umožňuje nové a fascinující pohledy na svět. Zařazení technologie do programu interpretace je však třeba provádět **velmi uvážlivě**.
- Důležitá je jak kvalita (výběr a přesnost), tak i **kvantita představovaných informací**. Zacyklená a promyšlená interpretace vycházející z podložených konceptů bude mít násobně vyšší vliv.
- Základní esenci působivé a efektivní interpretace je **zaujetí** – zaujetí pro to co interpretujeme i pro lidi, kteří přichází, aby s námi toto zaujetí sdíleli.

Co je příběh

- Příběh má dějovou strukturu

Tematická interpretace

- metoda přípravy programů interpretace, která zvyšuje pravděpodobnost, že budou funkční
- fungující program je ten, který vede k předem stanoveným cílům
- navržena Lewisem (1980), rozpracována řadou autorů, zejména Hamem (1992, 2013)
- v současnosti se jedná o převažující metodiku podloženou jak teoretickými rámci psychologie, tak řadou evaluačních výzkumů
- stejně jako Tilden vychází i Ham z konstruktivistické pedagogiky

Znaky kvalitní interpretace

- má silné klíčové sdělení,
- je představena snadno pochopitelným způsobem,
- má pro účastníka programu osobní význam,
- je příjemná.

Ham, 2013

Hlavní sdělení

- zjednodušuje přípravu programu
- eliminuje tříštění pozornosti účastníků
- eliminuje tendenci k encyklopedičnosti
- vytváří logický rámec pro zážitky účastníků
- silné klíčové sdělení**
 - má vysokou pravděpodobnost oslovit účastníky (tedy provokovat k myšlení)

Hlavní sdělení

Speedwell Cavern byl nejenom nejztrátovější důl na olovo na světě, ale připomíná průmysl, který přinesl smrt do mnoha chudých rodin.

Srozumitelná struktura

- lépe reagujeme na informace, ke kterým již něco najdeme ve své paměti,
- nové informace si zapamatujeme, pokud jsou zařazovány do srozumitelné struktury,
- nejsmo schopni pojmout více než **4 hlavní myšlenky**

Téma vs. hlavní sdělení

Téma: Medvěd hnědý

Hlavní sdělení:

- Populace medvěda hnědého v Evropě roste.
- Medvěd hnědý ukazuje změnu postoje člověka k přírodě.
- Medvěd hnědý ovlivňoval životy našich předků.
- Medvěd hnědý hledá potravu u lidí.

Hlavní a podrobnější sdělení

Hlavní sdělení:

- Populace medvěda hnědého v Evropě roste.

Podrobnější sdělení:

- Populace roste, protože je medvěd chráněn.
- Medvěd hnědý není vybíravý v jídelníčku.
- Medvěd hnědý není teritoriální, areály jednotlivců se překrývají.
- Medvěd hnědý je pohyblivý, dokáže ujít až 50 km za den.
- ✳ Medvěd byl pro naše předky posvátným zvířetem

Struktura tematické interpretace

Další příklady sdělení

Předmět	Hlavní sdělení (1)	Podrobnější sdělení (může jich být více)
NPR Jizerskohorská bučina	NPR Jizerskohorská bučina je nejrozsáhlejším a ekologicky nejzranitelnějším soustavným komplexem lesa s převahou buku v Čechách.	Horní hranice výskytu buku lesního je ohrožena, vlivem odlesnění náhorní plošiny Jizerských hor. Přemnožení vysoké zvěře je vážným problémem při obnově lesa v NPR Jizerskohorské bučiny. NPR Jizerskohorská bučina je jedním z mála míst, kde hnízdí čáp černý.
Úžovka obojková	Ačkoli je úžovka obojková naším nejhojnějším a nejznámějším hadem, patří mezi ohrožené živočichy.	Úžovka obojková ztrácí každý rok, ale možná se úžovka zahat prudkými pokyby hlá a nepříjemným zápachem. Patří mezi hady s nejsevernějším výskytem – můžeme ji najít až za polárním kruhem! Vysušování mokřadů a kosení ráveň ohrazuje výskyt úžovky obojkové u nás.
Průrva Ploučnice	Průrva Ploučnice je starým technickým dílem a kulturní památkou.	Průrva Ploučnice patří k nejnamáhavějším místům na celém toku řeky. Záměr, který budovatelé umělého koryta sledovali, se nikdy nepodařilo naplnit. Již v 16. století byla průrva Ploučnice turistickou atrakcí.

Další příklady sdělení

Téma: Relikviář svatého Maura

Hlavní sdělení: Relikviář svatého Maura není jenom vrcholným středověkým uměleckým dílem evropského významu, ale připomíná nám víru předků i společné kořeny evropské kultury.

Podrobnější sdělení:

- Relikviář svatého Maura ukazuje, jak si naši předkové vážili svatých, kteří propojovali jejich pozemský život s věčností.
- Relikviář je dílem středověkých mistrů, svědčí však i o umu českých restaurátorů.
- Relikviář ukazuje, že křesťanská Evropa hovořila stejným jazykem víry a připomíná, že přes všechny turbulence sdílíme společné kulturní dědictví.

Další příklady sdělení

Téma: Třetihory na území České republiky

Hlavní sdělení: Naše území bylo v třetihorách mozaikou různých prostředí, která se nám dnes jeví exotická extrémní.

Podrobnější sdělení:

- Území ČR leželo na okraji obrovských horotvorných pohybů a probíhal zde zuřivý vulkanismus.
- Na našem území bylo v 3-h. možné nalézt mělká i hluboká moře.
- Pevnina byla porostlá pralesy připomínající dnešní JV Asii.
- Žila zde řada exotických živočichů: nosorožci, sloni, tygři.
- Extrémní prostředí vedlo ke katastrofickým událostem, díky kterým se na některých místech zachovaly doklady o tehdejší přírodě.

Osobní význam

- o Interpretace je smysluplná
 - o rezonuje s mým poznáním (viz výše),
 - o rozumím sdělení (bez cizích slov).
- o Interpretace je osobní
 - o viz. Tildenův princip č. 1,
 - o dotýká se mne – využívá tzv. univerzálních konceptů – láska, strach, smrt, odvaha, přátelství

Příjemný zážitek

- o nemusí znamenat zábavný, ale musí bavit, to znamená, je to zážitek, který odpovídá očekáváním (nebo) je považován za přiměřený.
- o nadšení a opravdový zájem jsou nakažlivé!

Proč byla prohlídka ve Speedwell Cavern úspěšná?

- o Soustředovala pozornost návštěvníka k jednomu tématu – dobývání olova.
- o Používala jednoduchý jazyk a logicky uspořádaný děj programu.
- o Dějová linie se dotýkala osobních témat: úspěch/neúspěch, zdraví, smrt, těžká práce.
- o Průvodce dokázal moderovat očekávání návštěvníků.

Aktuální otázky oboru

- ❑ Plánování
- ❑ Přístupnost
- ❑ Cíle a kvalita
- ❑ Autenticita
- ❑ Manipulace
- ❑ Následný vztah s návštěvníkem
- ❑ Participativní přístup k tvorbě, zaměření na hodnoty

Literatura

- Aldridge, D. (1975) Guide to Countryside Interpretation. Edinburgh: HMSO for Countryside Commission and Countryside Commission for Scotland.
- Beck, L., Cable, T. (2002) Interpretation for the 21st Century. Champaign IL: Sagamore Publishing.
- Brooks, L. (2003) Interpretive Planning: The 5-M Model for Successful Planning Projects. Fort Collins: National Association for Interpretation.
- Carter, J. ed. (2001) A Sense of Place – An Interpretive Planning Handbook. (online) Tourism and the Environment Initiative. Available from: http://www.scotland.gov.uk/~v/CR/visit/dop/inep/jack_carter_01
- Čížková, J. (2010) Plánovací psychologie. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Helm, S. (1992) Environmental Interpretation. Golden CO: North American Press.
- Cowan, N. (2001) The magical number 4 in short-term memory: A reconsideration of memory storage capacity. *Behavioral and Brain Sciences* 24: 87-185.
- Čížková, J. (2004) Vývojová psychologie. Olomouc: Olomoucká univerzita, Pedagogická fakulta.
- Helm, S. (2013) Interpretation – Making a Difference on Purpose. Golden CO: Fulcrum Publishing.
- Lewis, W. (1980) Interpreting for Park Visitors. Philadelphia: Eastern Acorn Press.
- Milner, G. (1956) The magical number seven, plus or minus two: Some limits on our capacity for processing information. *Psychological Review* 63 (2): 81-97.
- Plátek, L., Růžická, T., Medek, M., Huisková, B., Boná, M. (2012) Jak předkládat světu. Brno: Partnerství o.p.s.
- Race, P. (2010) Making Learning Happen: A Guide for Post-Compulsory Education. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tidley, J. (2007) 4th edn ed. by Craig R. B. Interpreting Our Heritage. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Veselká, J. (1998) Interpretive Model Planning. Tucson: Acorn Naturalists.
- Wheeler, S. (2007) Creating Great Visitor Experiences. A guide for museums, parks, zoos, gardens and libraries. Walnut Creek CA, Left Coast Press.